

УДК 338.46: [338.45:621.31]

Д.Б. Долішній

Про перспективи електрозабезпечення підприємств нафтогазового комплексу Івано-Франківської області

Висвітлено структуру нафтогазового і електроенергетичного комплексів Івано-Франківської області, умови роботи і можливості конкурентної боротьби на регіональному ринку постачання електроенергії між обленерго як регіональним природним монополістом з передачі та постачання електроенергії та незалежними постачальниками як постачальниками електроенергії за нерегульованими тарифами. Наведено етапи переходу до повномасштабного конкурентного ринку електричної енергії, що передбачає створення ринку двосторонніх договорів купівлі-продажу, біржі, балансуючого ринку і роздрібного ринку електричної енергії. Подано умови участі на цих ринках підприємств нафтогазового комплексу регіону.

Ключові слова: підприємства нафтогазового комплексу, електрична енергія, постачальник за регульованим тарифом, постачальник за нерегульованим тарифом, незалежний постачальник, оптовий ринок, ринок двосторонніх договорів, балансуючий ринок, біржовий ринок, регіональний ринок.

Нафтогазовий комплекс Івано-Франківської області займає одне з провідних місць серед галузей господарства регіону. Питома вага продукції, виробленої нафтогазовими підприємствами, складає майже третину загальнообласного обсягу [1]. В області склався завершений виробничий цикл: пошук і буріння свердловин (Прикарпатське УБР, Калуська нафтогазорозвідувальна експедиція, Івано-Франківська експедиція з геофізичних досліджень), видобуток (НГВУ «Долина нафтогаз», «Надвірна нафтогаз», ГПУ «Львівгазвидобування», «Нафтогазова компанія «Дельта»), переробка нафти (ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття») та газу (Долинський газопереробний завод), його транспортування (УМГ «Прикарпаттрансгаз»), постачання (ВАТ «Івано-Франківськгаз», «Тисменицягаз» і ще 15 ліцензіатів за нерегульованим тарифом) та зберігання (Богородчанське ВУ ПЗГ) [2-3].

Надійність функціонування підприємств нафтогазового комплексу неабиякою мірою залежить від надійності їх електропостачання. На підприємства нафтогазового комплексу припадає близько 10% загальнообласного споживання електроенергії. Проте протягом 2003-2008 рр. спостерігається скорочення споживання електричної енергії підприємствами комплексу (із 204,7 до 131,5 млн. кВт-год/рік), що зумовлено скороченням фізичних обсягів виробництва продукції нафтогазовими підприємствами і аж ніяк не пов'язано із зниженням енергомісткості виробництва.

Основними споживачами електричної енергії серед підприємств нафтогазового комплексу регіону є НГВУ «Долина нафтогаз» (понад 30% у структурі споживання електричної енергії або 48-46 млн. кВт-год/рік), ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (понад 20% у структурі споживання підприємств НГК області або 60-28 млн. кВт-год/рік). Варто зазначити, що саме основні споживачі нафтогазового сектору

© Д.Б. Долішній, 2010.

області протягом аналізованого періоду скорочували обсяги споживання електроенергії. А от Долинський ГПЗ і НГВУ «Надвірнанафтогаз» протягом 2003-2008 рр. збільшили споживання електроенергії (на 4,7 і 2,65 млн. кВт-год./рік відповідно), а в структурі споживання підприємств нафтогазового сектора області їх питома вага зросла із 10% у 2003 р. до 21,5% у 2008 р. Очікується також зростання обсягів споживання електроенергії і у подальші роки на цих підприємствах, що зумовлено зростанням обсягів переробки газу (Долинський ГПЗ) і зростанням глибини видобутку вуглеводнів.

Таким чином, зважаючи на рівень нинішнього електроспоживання окремими підприємствами нафтогазового комплексу Івано-Франківщини і враховуючи перспективи їх розвитку, очікується незначне скорочення обсягів споживання електричної енергії і зростання питомої ваги витрат на електричну енергію у собівартості продукції, що звичайно, негативно вплине на конкурентоспроможність продукції таких підприємств.

Варто зазначити, що організаційно-економічні аспекти електрозабезпечення підприємств нафтогазового комплексу не досліджувалися і не аналізувалися вітчизняними вченими, а в економічній літературі висвітлені тільки в контексті електропостачання промислових підприємств. Тому, на думку автора, зважаючи на прийняту Концепцію функціонування та розвитку оптового ринку електричної енергії України (надалі – Концепція ОРЕ) [4], яка передбачає поетапний перехід від наявної в Україні моделі ринку електроенергії «єдиного покупця» до повномасштабної конкурентної моделі ринку двосторонніх контрактів із балансуєчим механізмом, питання організаційно-економічних аспектів електрозабезпечення підприємств нафтогазового комплексу є актуальним, бо підприємствам комплексу необхідно готуватися до нових умов роботи на ринку електроенергії [5]. Так, Національна комісія регулювання електроенергетики України (надалі – НКРЕ) уже розробила проект Закону «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (надалі – Закон про РЕЕ) [6], кодекс магістральних електричних мереж. Передбачається, що найближчим часом будуть також розроблені кодекс комерційного обліку і кодекс локальних (місцевих) мереж, а також інші нормативні документи, що регламентуватимуть роботу нового ринку електроенергії.

У зв'язку з цим основною метою статті є аналіз та узагальнення інформації про організацію господарських відносин в електроенергетиці і окреслення можливостей та перспектив роботи на регіональному ринку електроенергії підприємств нафтогазового комплексу Івано-Франківської області.

Сьогодні *регіональний ринок електроенергії* представлений як потенційно конкурентними видами діяльності (виробництво і постачання електроенергії), так і природно-монопольними сегментами (передача і розподіл електроенергії) [5].

В області ліцензоване виробництво електроенергії здійснюють Бурштинська ТЕС (2300 МВт), ДП «Калуська ТЕЦ» (200 МВт), ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (блок-станція) та ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго» (когенераційні установки потужністю 1; 1,4; 1,5 та 1,7 МВт) [3].

Окрім того, варто зауважити, що регіональними виробниками електричної енергії, які не продають її на Оптовому ринку електричної енергії (надалі – ОРЕ), можуть бути виробники, які генерують електроенергію:

- для задоволення власних потреб електростанцій;
- на теплоелектроцентралях, які входять до складу постачальників, для споживання на території, де провадиться ліцензована діяльність;

- на електростанції з встановленою генеруючою потужністю менше 5 МВт та обсягами її відпуску, окрім вітроелектростанцій (це, зокрема, – Снятинська міні-ГЕС на р. Прут) [7].

Одразу слід наголосити, що реальна конкуренція на регіональному ринку виробництва електроенергії на сьогодні неможлива серед його учасників: виробники електроенергії, незалежно від виду генерованої енергії не мають права змагатися за «свої» частки ринку, бо такі дії можуть нашкодити безпеці енергосистеми. Тому цінові заявки виробників не мають ринкового характеру, оскільки національний регулятор – НКРЕ – уважно стежить за тим, щоб ціноутворення відбувалося відповідно до розроблених ним методик, що фактично означає адміністративне встановлення цін на вироблену електроенергію.

Передачу електроенергії в області здійснюють структурний підрозділ НЕК «Укренерго» Івано-Франківські магістральні електромережі, що забезпечують зовнішнє електропостачання споживачів газокompресорних станцій магістральних газопроводів і промислових підприємств (Богородчанський і Калуський енерговузли) [8].

Регіональним природним монополістом у сфері розподілу електроенергії місцевими (локальними) електромережами є ВАТ «Прикарпаттяобленерго» [3].

Що стосується енергопостачальників, то на регіональному енергоринку допускається присутність двох категорій постачальників електроенергії [9]:

- *місцевий постачальник електричної енергії* – постачальник електричної енергії, який одержав ліцензію з постачання електричної енергії за регульованим тарифом. У регіоні є лише один такий ліцензований постачальник – це ВАТ «Прикарпаттяобленерго» (що здійснює також передачу електроенергії місцевими електромережами, як було зазначено вище);
- *незалежні постачальники електричної енергії* – постачальники електричної енергії, що мають ліцензії на постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом. У регіоні постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом здійснюють 3 ліцензіати – ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго», ЗАТ «Лукор», ТОВ «Західні енергетичні транзити» [3].

Основна відмінність між цими двома категоріями постачальників електроенергії та, що постачальник за регульованим тарифом постачає електричну енергію за тарифами (цінами), які регулюються НКРЕ на визначеній та закріпленій території [10]. В той самий час ліцензіат з постачання за нерегульованим тарифом здійснює продаж електричної енергії на договірних засадах (за цінами, які не регулюються НКРЕ) і може здійснювати ліцензовану діяльність одночасно на території всієї України [11]. Окрім того, постачання електричної енергії за регульованим та за нерегульованим тарифами одним суб'єктом господарської діяльності на одній території не допускається.

ВАТ «Прикарпаттяобленерго» закуповує електричну енергію на ОРЕ і має право купувати електричну енергію у виробників електричної енергії, які не продають її на ОРЕ, зокрема – у ДП «Калуська ТЕЦ». А незалежні постачальники мають право постачати за нерегульованим тарифом тільки електричну енергію, придбану на ОРЕ або власного виробництва. Крім того, постачальник електричної енергії за регульованим тарифом не має права здійснювати перехресне субсидювання і не має права відмовити споживачу, який розташований на закріпленій території, в укладенні договору про постачання електричної енергії, в тому числі споживачам, які мають право користуватися пільговими тарифами. До постачальника за нерегульованим тарифом такої вимоги не висувається [10; 11].

Таким чином, постачання електричної енергії за регульованим тарифом та постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом – види господарської діяльності, які відрізняються один від одного, і в багатьох питаннях відмінності досить суттєві. Можна навіть вести мову про існування ринків постачання електричної енергії за регульованим та за нерегульованим тарифом. Причому сьогодні умови здійснення діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом більш сприятливі через менше регулювання цін з боку НКРЕ і можливість обирати споживача, а умови договору із споживачем електроенергії визначаються за згодою сторін. Тобто ринок постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом задекларовано як конкурентний, у той час як ринок постачання електричної енергії за регульованим тарифом – це ринок природної монополії, бо обленерго суміщає діяльність з передачі та постачання електричної енергії, а незалежний постачальник має лише відповідну ліцензію з постачання. Проте з метою доставки електричної енергії, придбаної на оптовому ринку, обленерго використовує для передачі електричної енергії власні місцеві (локальні) електричні мережі, а незалежні постачальники, будучи підприємствами, які постачають енергію електричними мережами, що не є їх власністю, змушені вносити плату обленерго за користування цими місцевими (локальними) електромережами, а витрати включати у собівартість продукції, тобто у ціну електричної енергії для споживача [12; 13].

Здавалося б, наявність незалежних постачальників значно обмежує можливість ВАТ «Прикарпаттяобленерго» зловживати монопольною владою, тобто надає можливості для регіональних споживачів вибирати постачальника. Проте це можливо тільки у тих випадках, коли ціна, яку пропонує незалежний постачальник, буде меншою за єдині регіональні роздрібні тарифи обленерго. Тобто незалежні постачальники повинні донести адекватні цінові сигнали для підприємств нафтогазового комплексу.

Аналіз методики розрахунку роздрібного тарифу для споживачів [10], дозволяє стверджувати, що конкурентна цінова боротьба між зазначеними категоріями постачальників може бути тоді, коли витрати на постачання у незалежного постачальника будуть меншими, ніж в обленерго. Тобто коли роздрібна ціна у незалежного постачальника складатиметься з оптової ціни, ціни на транспортування магістральними мережами і ціни на постачання електроенергії. Тому на даному етапі, на думку автора, тільки для підприємств нафтогазового комплексу, які розташовані поблизу Богородчанського енерговузла магістральних мереж (а це – Богородчанське ЛВУМГ і Богородчанське ВУПЗГ), незалежні постачальники можуть запропонувати ціни на електроенергію, які можуть бути нижчими, ніж єдині роздрібні тарифи обленерго.

Таким чином, обленерго порівняно з незалежними постачальниками все ж перебуває у вигіднішій позиції, оскільки саме ВАТ «Прикарпаттяобленерго» належить, за деяким винятком, право власності на електричні мережі області, і тому на даний час незалежні постачальники, купуючи електроенергію за оптовими цінами енергоринку і розплачуючись за використання регіональних електромереж за встановленими НКРЕ правилами, часто не можуть запропонувати для споживача нижчий від обленерго роздрібний тариф, тобто часто позбавлені можливостей для ведення конкурентної боротьби з обленерго. Таким чином, наявність регіональної і локальної конкурентноздатності у постачанні електроенергії цілком залежить від змісту норм, які регулюють діяльність постачальників електроенергії. Тому сьогодні практично всі підприємства

нафтогазового комплексу області отримують електроенергію від ВАТ «Прикарпаттяобленерго».

Виходячи з вищевикладеного, маємо усі підстави вважати, що за поточних умов реальна конкуренція в постачанні на регіональному рівні відсутня. Суть регіонального монополізму обленерго полягає у наявності прав власності на місцеві лінії електропередач, а також у зобов'язанні забезпечувати електроенергією всіх розташованих в області споживачів. Цей монополізм має функціонально-технічний, а не конкурентно-ринковий характер, оскільки постачання електроенергії дуже жорстко регламентується НКРЕ. Обмежити регіональний монополізм обленерго можна будівництвом альтернативних ліній електропередач або розширенням кількості незалежних постачальників. З економічної точки зору інститут незалежних постачальників є більш обґрунтованим. Проте в умовах, що склалися, на жаль, не існує економічних мотивів для незалежних постачальників вести свій бізнес, а постачання електроенергії в цьому контексті, на прикладі Івано-Франківської області, залишається монополізованою сферою.

Саме тому впровадження системи договірних відносин з купівлі-продажу електричної енергії між учасниками ринку електроенергії сприятиме появі реальної конкуренції на регіональному рівні серед енергопостачальників і гарантуватиме споживачам, у тому числі й підприємствам нафтогазового комплексу області, вільний вибір свого постачальника, виходячи із ціни та інших параметрів електричної енергії. Саме ринок двосторонніх договорів купівлі-продажу електроенергії (надалі – РДД) та запровадження енергетичної біржі створять сприятливіші умови для підприємств нафтогазового комплексу, а також сформулюють адекватні цінові сигнали для кожного окремо взятого нафтогазового підприємства в залежності від графіка споживання електроенергії, умов приєднання до мережі та врахують інші чинники [14; 15].

Проте створення справді конкурентного регіонального роздрібного ринку електричної енергії, тобто системи відносин, які виникають у процесі постачання електричної енергії споживачам, вимагає в першу чергу значних часових і організаційно-технічних ресурсів. Тому оголошений державою перехід до повномасштабного конкурентного ринку електричної енергії здійснюватиметься поступово у чотири етапи упродовж 4,5 років [6].

Так, на 1-ому етапі, який розпочнеться орієнтовно на початку 2010 р., буде запроваджено ринок двосторонніх договорів купівлі-продажу електричної енергії. Тобто за результатами аукціону з продажу електричної енергії між виробниками та постачальниками електричної енергії укладатимуться відповідні договори.

Проте, щоб такий ринок запрацював, необхідно забезпечити автоматизовану систему комерційного обліку електроенергії, тобто забезпечити в реальному часі вимірювання, збір, обробку, перевірку, передачу та зберігання даних щодо кількості, якості електричної енергії та потужності з метою проведення фінансових розрахунків між виробниками і постачальниками, між постачальниками і споживачами. Тому на цій стадії, якщо у підприємств нафтогазового комплексу не буде такого устаткування на всіх точках приєднання до мереж чи це устаткування не буде включене до автоматизованої системи комерційного обліку, то таке підприємство і надалі не матиме можливості вільно обирати постачальника. Підприємства, які виконують ці вимоги, матимуть статус кваліфікованого споживача електричної енергії.

Таким чином, кваліфікованим споживачем електричної енергії зможе бути лише споживач електричної енергії, який встановив локальне устаткування збору

та обробки даних, включене до складу відповідної автоматизованої системи комерційного обліку електричної енергії [16]. А постачальником електричної енергії кваліфікованим споживачем може бути тільки той незалежний постачальник, який купує та/або продає електричну енергію на РДД з метою постачання її кваліфікованим споживачем електричної енергії або для власних потреб за умови його відповідності таким критеріям [14]:

- наявність відповідної системи обліку електроенергії у споживачів;
- відсутність у «портфелі» споживачів, яким електроенергія реалізується за регульованими (дотаційними) тарифами;
- наявність відповідної ліцензії.

Тобто, якщо будь-яке підприємство нафтогазового комплексу відповідатиме цим критеріям, то воно зможе бути як кваліфікованим споживачем, так і постачальником електричної енергії. А обленерго отримає статус «гарантований постачальник електричної енергії», тобто – суб'єкта господарської діяльності, який здійснює постачання електричної енергії на закріпленій території та зобов'язаний укласти договір на постачання електричної енергії з будь-яким споживачем, що до нього звернувся та розташований на території здійснення його діяльності [6, с. 17].

На 2-ому етапі, який почне діяти приблизно з початку 2011 р., буде *впроваджено балансуєчий ринок електричної енергії* – систему відносин між системним оператором та учасниками цього ринку, що функціонує в режимі реального часу з метою забезпечення балансу обсягів виробництва-споживання електричної енергії, фізичного та фінансового урегулювання небалансів електричної енергії (відхилень фактичних обсягів виробництва та споживання електричної енергії від обсягів, затверджених системним оператором у погодинному добовому графіку виробництва-споживання електричної енергії).

Системним оператором, тобто суб'єктом, що здійснює діяльність, пов'язану з централізованим диспетчерським (оперативно-технологічним) управлінням об'єднаною енергетичною системою України, підтриманням балансу в об'єднаній енергетичній системі України та організацією паралельної роботи з енергетичними системами інших держав, буде НЕК «Укренерго».

На 3-ому етапі, який почне діяти з 2013 р., буде *організовано біржовий ринок електричної енергії*. Участь у біржі буде обов'язковою для всіх учасників ринку електричної енергії. Також буде ліквідовано вимогу про функціонування єдиного ОРЕ і здійснення купівлі-продажу всієї електричної енергії через нього, що таким чином дасть можливість обленерго отримати право виходу на РДД. Учасники ринку уже самостійно складатимуть графіки виробництва та споживання, а також у дію вступить норма про те, що кваліфіковані споживачі електричної енергії у разі неузгодженого відхилення обсягу споживання електричної енергії від договірної величини сплачуватимуть постачальникові електричної енергії двократну вартість відхилення від договірної величини, чого раніше (на першому і другому етапах) для кваліфікованих споживачів не було.

Варто зазначити, що протягом перехідного періоду НКРЕ затверджуватиме правила функціонування РДД, розмір квоти для кожного виробника електричної енергії для участі на РДД і умови участі на РДД учасників ОРЕ.

4-ий етап, який розпочнеться на початку 2014 р., дасть можливість повною мірою функціонувати роздрібному ринку електричної енергії, на якому працюватимуть виключно на підставі договорів енергопостачальник, споживач електричної енергії та обленерго як суб'єкт господарської діяльності з передачі електричної енергії у регіоні.

Ще однією перевагою співпраці з незалежним постачальником електричної енергії стане те, що розрахунки з ним можна буде проводити у різних формах. Тоді як споживач, якому електрична енергія постачається обленерго, зобов'язаний оплачувати її вартість виключно коштами на поточний рахунок із спеціальним режимом використання [6].

Виходячи з вищевикладеного, на думку автора, подальші дослідження слід спрямувати на:

- підготовку підприємств нафтогазового комплексу до запровадження ринку двосторонніх договорів і перевірити їх на відповідність критеріям, що пред'являються до кваліфікованих споживачів електричної енергії;
- розробку моделей вибору постачальника електроенергії, а також вивчити можливості виходу підприємств нафтогазового комплексу на ринок електроенергії як постачальників електричної енергії кваліфікованим споживачам.

Результати таких досліджень сприятимуть скороченню витрат на електроенергію у собівартості продукції підприємств нафтогазового комплексу.

Список використаних джерел

1. Івано-Франківська область, 2008 : [статистичний збірник] / Головне управління статистики в Івано-Франківській області. – Івано-Франківськ, 2009.
2. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Характеристика паливно-енергетичного комплексу області [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.gov.if.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=8269>.
3. Національна комісія регулювання електроенергетики України. Перелік ліцензіатів в електроенергетиці [Електронний документ]. – Режим доступу: http://www.nerc.gov.ua/document/33908/reestr_elektro.zip.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. №1789 «Про схвалення Концепції функціонування та розвитку оптового ринку електричної енергії України». – К. : ІАЦ Ліга: Закон, 2009.
5. Долішній Д. Б. Використання міжнародного досвіду реформування ринку електроенергії в Україні / Д. Б. Долішній, В. П. Петренко // Економіка промисловості – 2009. – №3.
6. Національна комісія регулювання електроенергетики України. Проект Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» [Електронний документ]. – Режим доступу: http://www.nerc.gov.ua/document/79086/proekt_regul240.zip.
7. Постанова НКРЕ від 08.02.96 № 3 «Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з виробництва електричної енергії». – К. : ІАЦ Ліга: Закон, 2009.
8. НЕК «Укренерго»: Західна електроенергетична система [Електронний документ]. – Режим доступу: http://www.ukrenergo.energy.gov.ua/ukrenergo/control/uk/publish/printable_article?art_id=33744.
9. Закон України «Про електроенергетику». – К. : ІАЦ Ліга: Закон, 2009.
10. Постанова НКРЕ від 13.06.96 № 15/1 «Про затвердження Умов та Правил здійснення ліцензованої діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом». – К. : ІАЦ Ліга: Закон, 2009.
11. Постанова НКРЕ від 12.08.96 № 36 «Про затвердження Умов та Правил здійснення ліцензованої діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом». – К. : ІАЦ Ліга: Закон, 2009.

12. Городиський І.М. Правове тлумачення поняття «Електрична енергія» // Електропанорама. – 2009. – №4.
13. Цаплін В.. Перехід до нової моделі ринку електроенергії в Україні // Електропанорама. – 2008. – №11.
14. Матеріали науково-практичної конференції «Реформування ринку електричної енергії України – перехід до ринку двосторонніх договорів і балансуючого ринку» [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.er.gov.ua/doc.php?f=2098>.
15. Тематична доповідь «Енергетичні ринки України: напрями розвитку і вдосконалення» [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Evointeg/Prez1/roz3.htm>.
16. Національна комісія регулювання електроенергетики України. Проект постанови НКРЕ «Про затвердження Змін до Правил користування електричною енергією» [Електронний документ]. – Режим доступу: http://www.nerc.gov.ua/document/78112/proekt_regul235.zip.

Долишний Д.Б. О перспективах электрообеспечения предприятий нефтегазового комплекса Ивано-Франковской области.

Отражены структура нефтегазового и электроэнергетического комплексов Ивано-Франковской области, условия работы и возможности конкурентной борьбы на региональном рынке снабжения электроэнергией между облэнерго как региональным естественным монополистом по передаче и снабжению электроэнергией и независимыми поставщиками как поставщиками электроэнергии по нерегулированным тарифам. Приведены этапы перехода к полномасштабному конкурентному рынку электрической энергии, предусматривающему создание рынка двусторонних договоров покупки-продажи, биржи, балансирующего рынка и розничного рынка электрической энергии. Даны условия участия на этих рынках предприятий нефтегазового комплекса региона.

Ключевые слова: предприятия нефтегазового комплекса, электрическая энергия, поставщик по регулируемому тарифу, поставщик по нерегулированному тарифу, независимый поставщик, оптовый рынок, рынок двусторонних договоров, балансирующий рынок, биржевой рынок, региональный рынок.

Dolishnii D.B. The Perspectives of Electricity Supply of the Oil and Gas Complex Enterprises in Ivano-Frankivsk Region.

The structure of oil and gas and electricity complexes of Ivano-Frankivsk region is outlined, the work conditions and possibilities of competitive struggle at the regional market of electricity supply between Power Supply Company (Oblenergo) as regional natural monopolist of transmission and supply of electricity and independent suppliers as suppliers of electricity by non-regulated tariffs are analyzed. The stages of transmission to the full-scale competitive electricity market, which stipulates the creation of bilateral agreements market of buying and selling, exchange market, balancing market and retail electricity market, are presented.

Key words: enterprises of oil and gas complex, electricity, supplier by the managed tariff, supplier by the non-regulated tariff, independent supplier, wholesale market, market of bilateral agreements, balancing market, exchange market, regional market.

Надійшло 24.02.2010 р.